

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om Domstolsverket

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om Domstolsverket (RP 136/2018 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 49/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Anu Koivuluoma, justitieministeriet
- regeringssekreterare Anna Gau, finansministeriet
- referendarieråd Jarmo Hirvonen, Riksdagens justitieombudsmans kansli
- justitieråd Jarmo Littunen, högsta domstolen
- justitieråd Niilo Jääskinen, högsta förvaltningsdomstolen
- president Mikko Könkkölä, Helsingfors hovrätt
- president Tapani Vasama, Vasa hovrätt
- lagman Jyrki Kiviniemi, Lapplands tingsrätt
- tf överdomare Toni Sarivirta, Östra Finlands förvaltningsdomstol
- avdelningschef Aija Peltola, försäkringsdomstolen
- överdomare Kimmo Mikkola, marknadsdomstolen
- direktör Teemu Jokinen, Sydöstra Finlands rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt
- ordförande Kirsti Uusitalo, Domarutbildningsnämnden
- ordförande Tatu Leppänen, Domarförslagsnämnden
- ordförande Outi Ahonen, Personalföreningen vid Justitieförvaltningen PJF rf
- ordförande, advokat Jarkko Ruohola, Finlands Advokatförbund
- verksamhetsledare Jore Tilander, Finlands Juristförbund rf
- vice ordförande Minna Hällström, Finlands domareförbund
- professor Olli Mäenpää.

Skriftligt yttrande har lämnats av

Betänkande LaUB 13/2018 rd

- justitiekanslersämbetet
- arbetsdomstolen
- Riksåklagarämbetet
- Riksfogdeämbetet
- Ålands landskapsregering
- Ålands lagting.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i domstolslagen, lagen om domstolspraktik, lagen om nämndemän vid tingsrätterna och lagen om säkerhetskontroller vid domstolar. Det föreslås att Domstolsverket ska inrättas. Domstolsverket ska sköta centralförvaltningsmyndighetens uppgifter inom domstolsväsendet. Till verket föreslås höra merparten av de centralförvaltningsuppgifter som för närvarande sköts i justitieministeriet. Justitieministeriet ska fortfarande sköta uppgifter på statsrådsnivå med anknytning till domstolsväsendet, till exempel den strategiska och ekonomiska styrningen och författningsberedningen.

Domstolsverket ska sörja för domstolsväsendets verksamhetsförutsättningar och för utvecklingen, planeringen och stödjandet av domstolarnas verksamhet. Verket ska bedriva sin verksamhet inom justitieministeriets förvaltningsområde, men vara ett operativt självständigt centralt ämbetsverk. Det ska betjäna hela domstolsväsendet.

Den högsta beslutanderätten i Domstolsverket utövas av en direktion med domarmajoritet. En överdirektör med uppdraget som huvudsyssla ska sköta den praktiska verksamheten vid verket. Verket beslutar själv om sin organisationsstruktur och ger bestämmelser om den i sin arbetsordning.

Bestämmelser om Domstolsverket ska tas in i domstolslagen. Överföringen av uppgifter från justitieministeriet till Domstolsverket förutsätter dessutom en översyn av vissa andra bestämmelser i domstolslagen. Dessutom ska också göras en översyn av lagen om domstolspraktik, lagen om nämndemän vid tingsrätterna och lagen om säkerhetskontroller vid domstolar. Propositionen hänför sig till budgeten för 2020.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2020. Ett undantag är vissa bestämmelser i domstolslagen och i lagen om domstolspraktik som ska träda i kraft snarast möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att Domstolsverket inrättas. Meningen är att det nya verket ska sköta uppgifter som hör till domstolarnas centralförvaltning. Uppgifterna sköts i dag av justitieministeriet, som lyder under statsrådet. En motsvarande centralförvaltningsenhet som är fristående från ministeriet har funnits i Sverige sedan 1975, i Danmark sedan 1999 och i Norge sedan 2002.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

Också i Finland har man länge diskuterat inrättandet av ett separat centralförvaltningsverk som inte hör till ministeriet. Lagutskottet tillstyrker inrättandet av det nya verket och anser att reformen är viktig och behövs också i Finland. Inrättandet av verket är av stor principiell betydelse, eftersom det nuvarande systemet där det politiskt styrda justitieministeriet sköter domstolarnas centralförvaltning inte kan anses problemfritt med avseende på domstolarnas konstitutionella särställning och oberoende. Det nya självständiga Domstolsverket som placeras mellan justitieministeriet och domstolarna stärker domstolarnas strukturella oberoende och ökar förtroendet för deras verksamhet. Likaså stöder den nationella och internationella utvecklingen samt internationella rekommendationer inrättandet av verket. Överföringen av centralförvaltningsuppgifter från ministeriet är också i linje med de allmänna principerna för utvecklingen av statens centralförvaltning. Inom justitieministeriets förvaltningsområde har uppgifter redan tidigare överförts inom verkställigheten av straff, åklagarväsendet och utsködningsväsendet. Dessutom kan det självständiga Domstolsverket bedömas ha bättre förutsättningar än justitieministeriet att utveckla domstolarnas verksamhet och på så sätt främja rättssäkerheten.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och är lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Domstolsverkets självständighet och domstolarnas oberoende

Domstolsverket är ett ämbetsverk som hör till statens centralförvaltning, men domstolarnas särställning ska beaktas i dess ställning och uppgifter. Lagutskottet anser att domstolarnas särställning har beaktats på behörigt sätt i beredningen av propositionen. Det finns bland annat uttryckliga bestämmelser om att Domstolsverket i sin verksamhet ska beakta domstolarnas oberoende samt de högsta domstolarnas uppgifter och ställning enligt grundlagen (19 a kap. 3 § 1 mom. i lagförslag 1) och om att Domstolsverkets uppgifter inte begränsar domstolarnas behörighet enligt lag (19 a kap. 3 § 2 mom. i lagförslag 1). Domstolarnas särställning har beaktats också i övrigt, bland annat i de bestämmelser om verkets ledning som behandlas närmare nedan.

Å andra sidan sägs det i den grundläggande bestämmelsen om Domstolsverket att verket finns inom justitieministeriets förvaltningsområde (19 a kap. 1 § i lagförslag 1). Enligt grundlagsutskottet innebär formuleringen att verket till sin ställning jämföras med de övriga ämbetsverken och inrättningarna inom statsförvaltningen (GrUU 49/2018 rd, s. 4), vilket betyder att normal styrning och övervakning inom statens centralförvaltning iakttas. Syftet med propositionen är dock att verket ska vara operativt självständigt (RP, s. 1, 29 och 41). Domstolsverket ska i funktionellt hänseende vara så självständigt och oberoende som möjligt i förhållande till justitieministeriet. Eftersom en sedvanlig administrativ ställning inte garanterar ett sådant oberoende för Domstolsverket som kan krävas av domstolsadministrationen på grund av dess särdrag, föreslår lagutskottet med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande att Domstolsverkets oberoende ska betonas och förtydligas i bestämmelserna på det sätt som anges i detaljmotiveringen nedan.

Domstolsverkets uppgifter

Efter inrättandet av Domstolsverket blir det möjligt att överföra domstolarnas centralförvaltningsuppgifter, vilka för närvarande sköts vid justitieministeriet, till verket. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska Domstolsverket sörja för domstolsväsendets verksamhetsförutsättningar och

Betänkande LaUB 13/2018 rd

för utvecklande, planering och stödjande av domstolarnas verksamhet (19 a kap. 1 § i lagförslag 1). Verket ska bland annat svara för domstolarnas resultatstyrning och sköta domstolarnas lokalhantering, förvaltningen och utvecklandet av domstolarnas informationssystem samt i samarbete med domarutbildningsnämnden se till att det ordnas utbildning för domarna och domstolarnas övriga personal (19 a kap. 2 § i lagförslag 1). På justitieministeriets ansvar kvarstår efter inrättandet av Domstolsverket särskilt uppgifter på statsrådsnivå, bland annat den strategiska och ekonomiska styrningen av domstolsväsendet, lagberedningen samt budget- och ramberedningen för domstolarna.

Enligt propositionen har utgångspunkten för inrättandet av Domstolsverket varit att alla uppgifter som det är möjligt, klokt och ändamålsenligt att sköta på en lägre nivå än vid ministeriet överförs till Domstolsverket (RP, s. 26). I detta nu föreslås det dock att justitieministeriet fortfarande ska vara behörigt i fråga om domstolarnas tjänstekollektivavtal och tjänsteregleringar. I propositionen motiveras detta med att förhandlingsrätten när det gäller förvaltningsområdets tjänstekollektivavtal eller tjänsteregleringsrätten i allmänhet inte har överförts till nya ämbetsverk genast (s. 27). Detta var fallet när Riksåklagarämbetet och Riksfogdeämbetet inrättades. Enligt propositionen är det med beaktande av Domstolsverkets omfattande uppgifter dessutom motiverat att under de första verksamhetsåren låta verket fokusera på att genomföra de uppgifter som är mest centrala.

Med beaktande av utgångspunkten för och syftena med inrättandet av Domstolsverket anser lagutskottet dock att det inte är motiverat att justitieministeriet ska behålla behörigheten i fråga om domstolarnas tjänstekollektivavtal och inrättandet, indragningen och överföringen av tjänster inom domstolsväsendet. Behörigheten är central med tanke på Domstolsverkets grundläggande uppgifter, exempelvis utvecklandet av verksamheten och effektiviteten samt resursfördelningen. Om behörigheten blir kvar hos justitieministeriet försvagas Domstolsverkets möjligheter att sörja för domstolarnas verksamhetsförutsättningar. Inte heller domstolarnas oberoende stärks. Också grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om propositionen att det att behörigheten blir kvar vid justitieministeriet inte är helt oproblematiskt med tanke på det viktigaste målet med inrättandet av Domstolsverket (GrUU 49/2018 rd, s. 4). En sådan splittring av behörigheten kan också anses oändamålsenlig.

Med stöd av det som sägs ovan är det enligt lagutskottet motiverat att behörigheten i samband med inrättande, indragning och överföring av tjänster och domstolarnas tjänstekollektivavtal ska finnas hos Domstolsverket. Det är befogat att föreskriva om saken redan i det här sammanhanget, på det sätt som anges närmare nedan, och inte skjuta upp beslutet om överföringen av behörigheten och genomförandet av det på framtiden. Genom övergångsbestämmelser kan man se till att överföringen sker kontrollerat och på ett sådant sätt att verket kan rekrytera behövlig kompetens. Med beaktande av detta anser lagutskottet att ett år från det att Domstolsverket inrättats är en tillräckligt lång övergångstid. Om Domstolsverket inrättas den 1 januari 2020, ska verket vara behörigt från och med den 1 januari 2021.

Regeringen säger i propositionen att det när Domstolsverket inrättas blir möjligt att överföra administrativa uppgifter från domstolarnas till verket (s. 32—33). För att arbetet ska kunna skötas på ett ändamålsenligt sätt kan det i framtiden vara rationellt att överföra överlappande administrativa uppgifter och eventuellt olika slags stödtjänster till verket. Men frågan måste övervägas

Betänkande LaUB 13/2018 rd

noga, eftersom domstolarnas och rättskipningens självständighet och oberoende kräver att domstolarna också har egen förvaltningspersonal.

Domstolsverkets direktion

Enligt de föreslagna bestämmelserna utövas Domstolsverkets högsta beslutanderätt av en direktion och inte av verkets chef. Direktionen tillsätts för fem år i sänder. I direktionens sammansättning ingår sammanlagt åtta ledamöter, av vilka sex är domare som företräder olika domstolslinjer och rättsinstanser. I direktionen ingår dessutom en ledamot som företräder domstolarnas övriga anställda och en ledamot som har sakkunskap i synnerhet i ledning av den offentliga förvaltningen.

Trots att det föreslagna ledningssystemet är exceptionellt inom statens centralförvaltning, anser lagutskottet att det på grund av domstolarnas konstitutionella särställning och oberoende är motiverat och korrekt inom domstolsförvaltningen att direktionen har en stark ställning vid beslutsfattandet och att den har domarmajoritet. Lösningen står också i samklang med internationella rekommendationer. Antalet ledamöter i direktionen är rätt stort, men detta är oundvikligt i det finländska domstolssystemet eftersom det med tanke på Domstolsverkets verksamhet och uppgifter är viktigt att direktionen har en bred och jämlik sakkunskap om de olika domstolarnas arbete och verksamhet samt om domstolslinjerna och rättsinstanserna. Det är också motiverat att det utöver domare även ingår företrädare för domstolarnas övriga anställda i direktionen. Dessutom förutsätter internationella rekommendationer att det organ som utövar den högsta beslutanderätten ska ha åtminstone en ledamot som inte hör till domstolväsendet. Detta gör sammansättningen mångsidigare och främjar tilltron till dess verksamhet. Med beaktande av dessa omständigheter tillstyrker lagutskottet också att en ledamot med sakkunskap i ledning av den offentliga förvaltningen ska ingå i direktionen.

I det här sammanhanget övervägde lagutskottet också frågan om huruvida en advokat borde ingå i Domstolsverkets direktion. Något sådant förslag ingår inte i propositionen (RP, s. 24—25), men förslaget väcktes av den kommission som behandlade inrättandet av Domstolsverket (Justitieministeriet. Betänkanden och utlåtanden 23/2017). Enligt lagutskottet kan det anföras starka grunder för att en advokat ska ingå i verkets direktion. En sak som talar för detta är att advokaterna genom sitt arbete har en mycket god kännedom om domstolarnas verksamhet. De företräder också ett stort antal personer som i olika roller kommer i kontakt med domstolarna. Advokaterna skulle således bidra till ett betydelsefullt kundperspektiv i direktionen och öka mångsidigheten. Advokaterna är företrädare också i direktionerna för de övriga nordiska ländernas domstolsverk.

Med avseende på Domstolsverkets eller dess direktions uppgifter är det dock inte absolut nödvändigt att advokaterna är företrädare i direktionen. Domstolarna har också andra viktiga intressentgrupper, såsom åklagare och offentliga rättsbiträden. Den föreslagna sammansättningen med en ledamot som inte hör till domstolväsendet uppfyller dessutom de internationella rekommendationerna.

Efter en samlad bedömning har lagutskottet beslutat ställa sig bakom förslaget i propositionen. De är dock viktigt att Domstolsverket och direktionen samarbetar med olika intressentgrupper

Betänkande LaUB 13/2018 rd

och beaktar deras synpunkter på hur verket och domstolsväsendet kunde utvecklas. Det är också skäl att följa hur sammansättningen enligt propositionen fungerar.

Enligt de föreslagna bestämmelserna ska kandidaterna till domarledamöter i direktionen nomineras av domstolarnas chefsdomare, med undantag av de högsta domstolarna. Kandidaterna till de ledamöter som ska företräda de övriga anställda nomineras av chefsdomarna. Urvalsfasen är mångfasetterad och kräver omfattande konsultationer. Utskottet anser dock att förslaget är godtagbart med beaktande av att utnämningsbehörigheten inte heller på ett naturligt sätt hör till de högsta domstolarna eller domarförslagsnämnden. Det är inte heller motiverat eller lämpligt att kandidaterna väljs genom val när man beaktar att ledamöterna i Domstolsverkets direktion inte har i uppgift att driva den domstols, domstolslinjes, rättsinstans eller personalgrupps sak som de företräder utan ska ta tillvara hela domstolsväsendets intresse.

Domstolsverkets överdirektör

Domstolsverket har en överdirektör som svarar för den dagliga ledningen av verket. Överdirektören utnämns för en viss tid av fem år. Överdirektören är en sådan chef för ett ämbetsverk som avses i 26 § 1 mom. 4 punkten i statstjänstemannalagen (750/1991), men på grund av domstolarnas oberoende avviker överdirektörens ställning från ställningen för cheferna för statens övriga ämbetsverk. Detta framgår av att den högsta beslutanderätten i Domstolsverket utövas av direktionen, som har domarmajoritet, i stället för av överdirektören. Överdirektören utnämns också av direktionen för verket och inte av statsrådet.

Domstolslagen föreslås få en särskild bestämmelse om behörighetsvillkor för överdirektören enligt vilken behörighetsvillkor utöver vad som föreskrivs i 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen är högre högskoleexamen i juridik (19 a kap. 12 § i lagförslag 1). De föreslagna bestämmelserna betyder att behörighetsvillkoren för överdirektören i fråga om examenskravet avviker från 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen, som kräver högre högskoleexamen. I övrigt följer behörighetsvillkoren för överdirektören av den ovannämnda bestämmelsen i statstjänstemannalagen. Dessa är sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. I propositionen motiveras den särskilda bestämmelsen om examenskravet för överdirektören med att Domstolsverkets uppgifter förutsätter att överdirektören har god kännedom och goda kunskaper om Finlands rättssystem och en förmåga att förstå och behärska krävande och omfattande juridiska frågor (s. 28). Det sägs vidare i propositionen att en högre högskoleexamen i juridik förutsätts också av de övriga cheferna för justitieministeriets centralförvaltningsmyndigheter.

Enligt lagutskottet kräver Domstolsverkets ställning och uppgifter att det finns sakkunskap om domstolsväsendets och domstolarnas verksamhet i verkets ledning. För att säkerställa detta är det motiverat och behövligt att i enlighet med de föreslagna bestämmelserna förutsätta att verkets högsta beslutande organ, direktionen, har domarmajoritet och att den företräder de olika domstolarna. Med beaktande av direktionens ställning, sammansättning och uppgifter anser lagutskottet dock inte att man behöver förutsätta att verkets överdirektör har högre högskoleexamen i juridik. Uppgiften som Domstolsverkets överdirektör är en renodlad förvaltningsuppgift. Också någon annan högre högskoleexamen kan därför ge den grund som behövs för att sköta uppgiften med framgång. Enligt förarbetena till statstjänstemannalagen ska det endast undantagsvis föreskrivas

Betänkande LaUB 13/2018 rd

om examenskrav som avviker från kravet i 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen (RP 298/2014 rd). Enligt utskottet minskar det särskilda examenskravet också i hög grad antalet potentiella sökande till tjänsten, vilket också annars kan uppskattas vara rätt litet. Däremot ökar ett krav på högre högskoleexamen enligt 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen antalet sökande som uppfyller behörighetsvillkoren. Det möjliggör utnämning av exempelvis en person som har kunskaper om ekonomi eller organisationsutveckling till överdirektör men hindrar inte att en person som har högre högskoleexamen i juridik utnämns till tjänsten. Utskottet konstaterar också att det inte är motiverat att jämföra Domstolsverkets överdirektör med riksåklagaren eller riksfogden på grund av skillnaderna i den administrativa ställningen och uppgifterna. Det är befogat att kräva högre högskoleexamen i juridik av riksåklagaren och riksfogden eftersom det handlar om en ämbetsverkschef som leder rättskipningsmyndigheterna, dvs. åklagarna och fogdarna, och som samtidigt själv är en sådan rättskipningsmyndighet.

Av de orsaker som anges ovan tillstyrker lagutskottet inte den föreslagna särskilda bestämmelsen om behörighetsvillkoren för Domstolsverkets överdirektör utan anser att det är mer befogat att dessa ska grunda sig på 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen också när det gäller examenskravet. Den föreslagna regleringen behöver därför ändras på det sätt som anges i detaljmotiveringen nedan.

Förhållande till domarförslagsnämnden och domarutbildningsnämnden

Lagutskottet behandlade i sitt betänkande (LaUB 8/2016 rd) om regeringens proposition med förslag till domstolslag (RP 7/2016 rd) förhållandet mellan det domarutbildningssystem som föreslogs i den propositionen och uppgifterna för det Domstolsverk som ska inrättas. Utskottet ansåg att det föreslagna systemet är genomförbart men fann det viktigt att möjligheterna att organisatoriskt göra utbildningssystemet till en del av Domstolsverket utreds.

Vid beredningen av den nu aktuella reformen behandlades Domstolsverkets förhållande till inte bara domarutbildningsnämnden utan också domarförslagsnämnden (RP, s. 28, 29, 35 och 36). Man kom fram till att nämnderna ska vara självständiga också efter inrättandet av Domstolsverket och inte ska införlivas organisatoriskt i verket. Det innebär att nämnderna själva utnämner sina sekreterare också i framtiden. Med tanke på organiseringen av den praktiska verksamheten anses det ändå ändamålsenligt att nämnderna kan utnyttja Domstolsverkets tjänster och bedriva sin verksamhet i anslutning till det.

I ljuset av det som sägs ovan anser lagutskottet att förslaget i propositionen är godtagbart. Det är dock viktigt att regeringen följer hur den föreslagna lösningen fungerar och vilka konsekvenser den har. I samband med reformen av domarutbildningen förutsatte riksdagen utifrån lagutskottets betänkande att regeringen följer hur reformen fungerar och vilka konsekvenser den har samt lämnar en rapport om saken till lagutskottet före utgången av såväl 2020 som 2023 (LaUB 8/2016 rd och RSv 99/2016 rd). Lagutskottet anser det motiverat att framöver också följa hur organiseringen av domarutbildningsnämnden och dess förhållande till Domstolsverket har fungerat efter inrättandet av verket. Detsamma gäller domarförslagsnämnden. Det är således motiverat att lämna en rapport till lagutskottet också om nämndernas ställning och deras förhållande till Domstolsverket före utgången av 2023. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om saken (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Betänkande LaUB 13/2018 rd

Om tjänsteansvar för ledamöterna i Domstolsverkets direktion och överdirektören

Domstolsverkets överdirektör står i tjänsteförhållande till Domstolsverket. På överdirektören tillämpas således bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen. Bestämmelser om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen gäller likaså ledamöterna i Domstolsverkets direktion, med stöd av definitionen i 11 § 2 punkten samt 12 § i det kapitlet.

I 22 kap. 1 § i domstolslagen finns det en bestämmelse om vilka domstolar som behandlar mål som gäller åtal av domstolsledamöter eller tjänstemän vid domstolar för tjänstebrott. Enligt lagutskottets åsikt gäller bestämmelsen inte en domare i uppdraget som ledamot i Domstolsverkets direktion, eftersom domaren då sköter ett offentligt förtroendeuppdrag. Domaren tjänstgör inte som ledamot vid en domstol och utövar inte heller dömande makt. Av detta följer att åtal för tjänstebrott som en domare har begått i egenskap av ledamot i Domstolsverkets direktion ska väckas i tingsrätten och inte i en domstol som avses i 22 kap. 1 § i domstolslagen. Det är klart att också Domstolsverkets överdirektör ska åtalas för tjänstebrott i tingsrätten.

På motsvarande sätt tillämpas på en domare i uppdraget som ledamot i Domstolsverkets direktion inte heller 110 § 1 mom. i grundlagen, där det sägs att beslut om väckande av åtal mot en domare för lagstridigt förfarande i en ämbetsåtgärd fattas av justitiekanslern eller justitieombudsmannen. Beslut om väckande av åtal mot en ledamot av Domstolsverkets direktion — oavsett om det är fråga om en domare eller någon annan person — fattas således av häradsåklagaren.

Domstolsverkets resurser

Enligt propositionen (s. 36 och 37) uppgår Domstolsverkets personal till minst 45 årsverken, vilket betyder årliga omkostnader på cirka fyra miljoner euro. Merparten av detta — cirka 3,4 miljoner euro — är personalkostnader. Dessutom uppstår kostnader bland annat för lokaler och arvoden till direktionsledamöterna.

Inrättandet av Domstolsverket kräver nya statsfinansiella satsningar trots att meningen är att verket får anställda från justitieministeriet. I propositionen uppskattas beloppet av denna tilläggssatsning till cirka två miljoner euro per år (s. 38). Av detta belopp har 1,7 miljoner euro i Planen för de offentliga finanserna för 2019—2022 beaktas i anslagsramarna för 2020—2022. Det resterande beloppet, cirka 0,3 miljoner euro, bedöms kunna uppnås inom ramen för förvaltningsområdet.

Lagutskottet konstaterar att det föreslagna minimiantalet anställda vid Domstolsverket är betydligt mindre än i motsvarande verk i de övriga nordiska länderna. Å andra sidan skiljer sig ställningen och uppgifterna för verken i de övriga nordiska länderna från det som föreslås här, och verken är därför inte helt jämförbara. Utskottet anser dock att minimiantalet anställda och resurserna enligt propositionen är underdimensionerade också med avseende på Domstolsverkets uppgifter. Det kan återspeglas i verkets förmåga att klara av sina uppgifter och medföra ett akut behov av tilläggsresurser. Utskottet understryker vikten av tillräckliga resurser. Domstolsverket måste kunna sköta sina omfattande uppgifter på ett behörigt och högkvalitativt sätt så snabbt som möjligt efter att verket inrättats. I ljuset av det som sägs ovan förutsätter utskottet att situationen följs noga och att man snabbt sätter in mer resurser vid behov.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

Lagutskottet betonar också att inrättandet av Domstolsverket inte får försvaga resursläget vid domstolarna, eftersom domstolarnas basfinansiering redan länge har varit allför knapp. Lagutskottet har redan i många års tid upprepade gånger påtalat den knappa basfinansieringen av domstolsväsendet i sina utlåtanden om budgeten och ramarna (bl.a. LaUU 22/2018 rd, LaUU 4/2018 rd, LaUU 13/2017 rd, LaUU 7/2017 rd, LaUU 7/2016 rd, LaUU 6/2015 rd, LaUU 6/2013 rd, LaUU 5/2012 rd, LaUU 18/2011 rd, LaUU 17/2011 rd, LaUU 13/2010 rd och LaUU 6/2010 rd).

Ikraftträdande

Målet är att de föreslagna lagarna ska träda i kraft den 1 januari 2020 och att Domstolsverket ska inleda sin verksamhet då. Vissa bestämmelser i domstolslagen och i lagen om domstolspraktik ska dock träda i kraft så snart som möjligt.

På det sätt som konstateras ovan föreslår lagutskottet att det redan nu föreskrivs att behörigheten i samband med inrättande, indragning och överföring av tjänster och domstolarnas tjänstekollektivavtal finns hos Domstolsverket men att de bestämmelserna ska träda i kraft ett år efter inrättandet av verket. Detta för att överföringen av behörigheten från justitieministeriet till verket ska kunna ske på ett kontrollerat sätt. Behörigheten ska således finnas hos Domstolsverket från och med den 1 januari 2021, om verket inrättas den 1 januari 2020.

Uppföljning

Enligt grundlagsutskottet bör reformens faktiska konsekvenser för domstolarnas oberoende ställning samt rättssäkerheten följas noggrant. Vid behov bör åtgärder vidtas snabbt för att åtgärda de problem som eventuellt har observerats (GrUU 49/2018 rd). Likaså bör man i samma sammanhang följa vilka kumulativa effekter alla de reformer av domstolsväsendet som genomförts under de senaste åren medför för domstolarnas oberoende och medborgarnas rättsskydd.

Också lagutskottet anser att man på ett övergripande plan noga bör följa hur reformen genomförs, hur den fungerar och vilka konsekvenser den har eftersom det handlar om en betydande reform i både principiellt och praktiskt hänseende. Bland annat är det skäl att följa vilka konsekvenser inrättandet av Domstolsverket och dess verksamhet har för domstolarnas oberoende och för rättssäkerheten, förhållandet och uppgiftsfördelningen mellan justitieministeriet och verket, hur ledningen av verket och direktionens sammansättning fungerar samt hur resurserna räcker. En rapport i frågan ska lämnas till lagutskottet före utgången av 2025. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om saken (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

På det sätt som sägs ovan bör man också följa hur den föreslagna lösningen fungerar när det gäller domarförslagsnämndens och domarutbildningsnämndens organisering i förhållande till Domstolsverket och samarbetet dem emellan. En rapport behöver lämnas till lagutskottet också om detta. Den rapporten bör dock lämnas redan före utgången av 2023, eftersom lagutskottet före det också ska få en rapport om reformen av domarutbildningen (LaUB 8/2016 rd — RP 7/2016 rd).

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av domstolslagen

11 kap. Utnämning av chefsdomare och ordinarie domare

5 §. Domstolsverkets uppgifter vid utnämning av domare. I paragrafen föreskrivs det om Domstolsverkets uppgifter vid utnämning av domare. Såsom det framgår av 3 mom. gäller de föreslagna bestämmelserna emellertid inte utnämningsärenden i de högsta domstolarna, om det handlar om tjänsten som president eller en tjänst som ledamot. På föredragandena vid de högsta domstolarna och på en tjänst som föredragande tillämpas vad som i domstolslagen föreskrivs om domare och om domartjänster (14 § i lagen om högsta domstolen och 15 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen). Utskottet föreslår därför att momentet utsträcks till att gälla också en tjänst som föredragande.

11 §. Innehållet i domstolens utlåtande. I den gällande 11 § föreskrivs det om innehållet i domstolens utlåtande till domarförslagsnämnden. I 2 mom. ingår det en bestämmelse om att domarförslagsnämnden vid behov får ge närmare anvisningar om innehållet i utlåtandet. Bestämmelsen föreslås bli upphävd som onödig, eftersom myndigheten inom området för sin uppgift enligt lagen kan ge anvisningar utan ett särskilt bemyndigande (RP, s. 50).

Utskottet tillstyrker den föreslagna ändringen eftersom man av de ovannämnda orsakerna i hög grad har frångått att ta in bemyndiganden att ge anvisningar i bestämmelserna. Men utskottet vill understryka att det att bestämmelsen stryks inte innebär någon ändring i sak jämfört med nuläget. Domarförslagsnämnden kan således också utan en uttrycklig bestämmelse ge domstolarna närmare anvisningar om innehållet i utlåtanden som hänför sig till förfarandet för val av domare. Detta står inte i strid med domstolarnas oberoende, eftersom anvisningarna inte gäller domstolarnas självständiga rättskipning.

18 kap. Assessorer

5 §. Avbrott i utbildningsprogrammet. I den gällande paragrafen föreskrivs det om avbrott i utbildningsprogrammet för assessorer och om rätt att slutföra programmet efter avbrottet. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom., enligt vilket chefsdomaren utnämner assessorn i dessa situationer. I dag är det högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen som beslutar om saken på framställning av chefsdomaren i enlighet med bestämmelserna om utnämning av domare för viss tid i 12 kap. i domstolslagen. Enligt paragrafmotiven görs utnämningen vid samma domstol där programmet avbrutits (RP, s. 51).

I 1 mom. föreslås ett förtydligande om att ett avbrutet utbildningsprogram kan slutföras vid den domstol som programmet börjat genomföras vid. Å andra sidan framgår det av paragrafmotiven att programmet ska slutföras vid samma domstol där det avbrutits (RP, s. 51).

Lagutskottet tillstyrker förslaget med följande ändringar. För det första stöder lagutskottet förslaget om att överföra utnämningsbehörigheten från de högsta domstolarna i de fall som avses här, eftersom detta är ändamålsenligt i ljuset av de uppgifter som fåtts. Det bör dock föreskrivas om

Betänkande LaUB 13/2018 rd

utnämningsbehörighet för domstolarna i stället för om utnämningsbehörighet för chefsdomaren. I bestämmelserna om domstolarnas beslutanderätt föreskrivs det närmare om vem eller vilket organ som utövar utnämningsbehörighet i domstolen.

Enligt 18 kap. 1 § 2 mom. i domstolslagen får en person som tjänstgjort som assessor i två år slutföra utbildningsprogrammet i andra domaruppgifter eller som föredragande vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen. I dessa fall har en assessor inte någon särställning, utan de allmänna bestämmelserna iakttas vid ansökan och utnämning till uppgiften som domare eller föredragande. Enligt utskottet är det inte motiverat eller lämpligt att den föreslagna utnämningsbehörigheten ska gälla utnämning till en sådan annan uppgift som domare eller föredragande, även om personen tjänstgjorde i en sådan uppgift när han eller hon avbröt programmet. Det är inte skäl att genom bestämmelsen ge en assessor särskild rätt att efter avbrottet återvända till en uppgift eller domstol som avses i 18 § 1 § 2 mom. i domstolslagen, också om han eller hon kan söka sig till en sådan uppgift och slutföra utbildningsprogrammet på det sättet. Däremot har personen alltid rätt att bli utnämnd till ett tjänsteförhållande som assessor för den återstående mandattiden vid den domstol som utbildningsprogrammet börjat genomföras vid.

I slutet av 1 mom. föreslås det dessutom ett tillägg enligt vilket ett avbrutet utbildningsprogram kan slutföras vid den domstol som programmet börjat genomföras vid. Utskottet konstaterar att detta kan tolkas så att en assessor som utnämnts vid en viss domstol efter avbrottet bara kan återvända som assessor till den domstolen men inte kan tjänstgöra vid en annan domstol på det sätt som avses i 18 kap. 1 § 2 mom. i domstolslagen under det sista året av mandattiden. Detta är varken motiverat eller rättvist. Utskottet tillstyrker därför inte det föreslagna tillägget utan föreslår att momentet stryks. Det betyder att 1 mom. i den gällande lagen kvarstår oförändrat. Därför måste också lagförslagets *ingress* ses över.

AVDELNING IV A. DOMSTOLSVERKET OCH NÄMNDERNA

19 a kap. Domstolsverket

1 §. Domstolsverket. Lagutskottet hänvisar till det som sagts ovan i allmänna motiveringen och föreslår att paragrafen får en ny mening om Domstolsverkets självständighet för att betona Domstolsverkets oberoende.

2 §. Domstolsverkets uppgifter. Lagutskottet hänvisar till det som sagts ovan i allmänna motiveringen och föreslår att 2 mom. får en ny 5 punkt, enligt vilken det hör till Domstolsverkets uppgifter att besluta om ärenden som hänför sig till inrättande, indragning och överföring av tjänster samt tjänsteregleringar vid domstolarna och att sköta anställningsförhållandena för de anställda vid domstolarna till den del de inte hör till en domstol eller någon annan myndighet. På grund av det nya tillägget ändras numreringen av 5—13 punkten i propositionen.

Enligt 2 mom. 13 punkten (12 punkten i propositionen) i den föreslagna paragrafen hör det till Domstolsverkets uppgifter att sköta övriga centralförvaltningsuppgifter inom domstolsväsendet. I motiven sägs det att punkten avser till exempel sakkunniguppgifter inom översättnings- och tolkningstjänster, personal- och ekonomiförvaltning, upphandlingar, dataskydd, arkivering, informationstjänster och kommunikation. Enligt grundlagsutskottet är dessa tekniska och rutinmäs-

Betänkande LaUB 13/2018 rd

siga uppgifter av den karaktären att de naturligt kan höra till Domstolsverket (GrUU 49/2018 rd, s. 4). Men grundlagsutskottet anser att den föreslagna punkten i ljuset av de övriga motiveringarna till den är problematisk, eftersom bestämmelsen enligt motiveringen (s. 57) "möjliggör att också andra uppgifter än de som föreslås i detta lagförslag kan centraliseras till Domstolsverket". I motiveringarna till bestämmelsen konstateras också att "behörigheten i ärenden som gäller tjänstetekollevktivavtal och tjänsteregleringar senare [kan] överföras från justitieministeriet till Domstolsverket", eftersom dessa uppgifter "kan anses höra till de 'övriga centralförvaltningsuppgifter' som avses i punkten i fråga". Grundlagsutskottet anser att en så pass fri fullmakt att centralisera, med beaktande av de principiella synpunkter som nämns ovan, ger Domstolsverket en omfattande och självständig allmän behörighet att besluta om sina administrativa uppgifter, vilket inte är oproblematiskt med tanke på kravet på att de uppgifter som hör till ett ämbetsverk som har hand om domstolsförvaltningen ska regleras på lagnivå. Enligt grundlagsutskottet bör lagutskottet antingen stryka punkten eller på ett väsentligt sätt precisera den så att den gäller tekniska och rutinmässiga uppgifter.

Lagutskottet föreslår i ljuset av det som sägs ovan att punkten i fråga preciseras så att den gäller domstolsväsendets tekniska och rutinmässiga centralförvaltningsuppgifter.

6 §. Direktion. Lagutskottet hänvisar till det som sagts ovan i allmänna motiveringen och föreslår att 2 mom. får en ny 6 punkt, enligt vilken direktionen i enlighet med statstjänstemannalagen beslutar om inrättande, indragning och överföring av andra domartjänster än tjänsterna vid de högsta domstolarna. På grund av det föreslagna tillägget ändras numreringen av 6—9 punkten i propositionen.

7 §. Tillsättning av direktion och direktionens sammansättning. I paragrafen föreskrivs om tillsättandet av Domstolsverkets direktion och direktionens sammansättning. I 4 mom. föreslås det i enlighet med internationella rekommendationer att personer som sköter vissa politiska uppdrag inte får ingå i verkets direktion. Syftet med momentet är att betona att Domstolsverkets direktion har en oberoende ställning. Enligt momentet får en riksdagsledamot, en medlem av statsrådet eller en ledamot av ett landskapsfullmäktige, en landskapsstyrelse, ett kommunfullmäktige eller en kommunstyrelse inte ingå i Domstolsverkets direktion. I momentet nämns en ledamot av ett landskapsfullmäktige eller en landskapsstyrelse eftersom bestämmelsen är tänkt att gälla också fullmäktige- och styrelseledamöterna i de landskap som ska inrättas. Riksdagen behandlar just nu en regeringsproposition som gäller inrättande av landskap och en reform av ordnandet av social- och hälsovården (RP 15/2017 rd). Eftersom behandlingen av den propositionen fortfarande pågår, föreslår lagutskottet att man inte inväntar landskapsreformen vid behandlingen av propositionen om inrättande av Domstolsverket. Därför bör hänvisningarna till ett landskapsfullmäktige och en landskapsstyrelse strykas ur momentet.

Det framgår av motiveringen till regeringens proposition att det är meningen att det föreslagna momentet också ska gälla politiker i landskapet Ålands organ men att det i paragrafen inte behövs något uttryckligt omnämnande av representanter för landskapets självstyrelseorgan. I motiven till propositionen sägs följande: "I vilket fall som helst avser momentets formulering 'landskapsstyrelsen' också Ålands landskapsstyrelse..." (RP, s. 61). Lagutskottet konstaterar dock att uttrycken "landskapsfullmäktige" och "landskapsstyrelse" i momentet inte innefattar landskapet Ålands organ, eftersom Ålands lagting inte kan jämföras med ett landskapsfullmäktige och Ålands land-

Betänkande LaUB 13/2018 rd

skapsregering inte kan jämföras med en landskapsstyrelse. Ålands lagting och Ålands landskapsregering bör således nämnas uttryckligen i momentet. Utskottet föreslår att de ovannämnda ändringarna görs i momentet.

12 §. Behörighetsvillkor för överdirektören. I paragrafen föreslås det med avseende på 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen en särskild bestämmelse om att det av Domstolsverkets överdirektör krävs högre högskoleexamen i juridik. Som det sägs ovan i allmänna motiveringen anser lagutskottet inte att det behövs eller är motiverat med ett särskilt examenskrav. Utskottet föreslår därför att paragrafen stryks. Av detta följer att behörighetsvillkoren för Domstolsverkets överdirektör bestäms enligt 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen också när det gäller examenskraven. På grund av att paragrafen stryks ändras numreringen av 19 a kap. 13 och 14 § i propositionen.

AVDELNING V. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

Enligt ingressen till lagförslaget flyttas lagens 20 och 21 kap. till avdelning IV A. Av lagtekniska skäl och för tydlighetens skull föreslår utskottet dock i stället att avdelning V jämte rubrik flyttas så att den kommer efter 21 kap. Samtidigt måste lagens *ingress* ses över.

23 kap. Ändringssökande

7 §. Sökande av ändring i Domstolsverkets beslut. I en regeringsproposition om ändring av statstjänstemannalagen föreslås att en ny 7 § om sökande av ändring i beslut om utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande eller förordnande till ett uppdrag fogas till 23 kap. i domstolslagen (RP 77/2017 rd — FvUB 8/2018 rd). Riksdagen har godkänt förslaget, och ändringen (885/2018) av domstolslagen trädde i kraft den 1 januari 2019.

Förslaget i den nu aktuella propositionen om att foga en ny 7 § om sökande av ändring i Domstolsverkets beslut till 23 kap. i domstolslagen behöver samordnas med den ovannämnda lagändringen. Lagutskottet föreslår att den föreslagna bestämmelsen tas in med oförändrat innehåll som en ny 8 §. Också *ingressen* i lagförslaget behöver därför ändras.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen. Lagutskottet hänvisar till det som sagts ovan i allmänna motiveringen och föreslår att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen beaktas att behörigheten i samband med inrättande, indragning och överföring av tjänster och domstolar-
nas tjänstekollektivavtal överförs till Domstolsverket först efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen, dvs. ett år efter att verket inrättats. Ikraftträdandet av bestämmelserna om behörigheten i 19 a kap. 2 § 2 mom. 5 punkten och 6 § 2 mom. 6 punkten kan lämnas öppet i bestämmelsen på samma sätt som man gjort i fråga om både lagen och dess 18 kap. 5 § och 19 kap. 5 §.

2. Lagen om domstolspraktik

Lagutskottet föreslår en lagteknisk korrigering i lagförslagets rubrik.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut::

Riksdagen godkänner lagförslag 3 och 4 i proposition RP 136/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 136/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av domstolslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i domstolslagen (673/2016) rubriken för 1 kap. samt 1 kap. 1 §, 10 kap. 11 §, 11 kap. 4—6, 9 och 11 §, 14 kap. 4 §, 17 kap. 22 §, 18 kap. 1 ~~och~~ 5 §, 19 kap. 5 §, 20 kap. 6 § samt 21 kap. 1—3 och 6 §, samt

fogas till 18 kap. 5 § ett nytt 2 mom., till lagen ett nytt 19 a kap. och före det kapitlet och lagens 20 och 21 kap. en ny rubrik för IV A avd. samt till 23 kap. en ny 8 §, som följer:

~~flyttas 20 och 21 kap. till IV A avd. som följer:~~

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om domstolar samt om domare, övriga domstolsledamöter och annan personal. I lagen finns även bestämmelser om Domstolsverket, domarförslagsnämnden och domarutbildningsnämnden samt om deras uppgifter och personal.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

På högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt på deras ledamöter tillämpas denna lag dock bara om inte något annat föreskrivs i lagen om högsta domstolen (665/2005) eller i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006).

Särskilda bestämmelser gäller för riksrätten.

10 kap.

Behörighetsvillkor för domare

11 §

Övriga domartjänster som kräver särskilda språkkunskaper

Vid de tvåspråkiga hovrätterna och förvaltningsdomstolarna samt vid marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen kan det för att trygga de språkliga rättigheterna finnas ett tillräckligt antal tjänster för lagfarna domare för vilka det av dem som utnämns till tjänsterna krävs sådana språkkunskaper som avses i 10 § 1 mom.

Bestämmelser om hur många i 1 mom. avsedda domartjänster det finns vid var och en av de tvåspråkiga domstolarna utfärdas genom förordning av statsrådet. Innan ärendet föredras för statsrådet ska justitieministeriet begära utlåtande av Domstolsverket över behovet av i 1 mom. avsedda domartjänster.

11 kap.

Utnämning av chefsdomare och ordinarie domare

4 §

Ledigförklaring av tjänster

Ordinarie domartjänster och chefsdomartjänster som tillsätts för viss tid ska förklaras lediga att sökas innan de tillsätts.

Beslut om ledigförklaring av en domartjänst fattas av

1) högsta domstolen när det gäller tjänsten som president vid högsta domstolen, tjänsterna som hovrättspresident och tjänsten som president vid arbetsdomstolen,

2) högsta förvaltningsdomstolen när det gäller tjänsten som president vid högsta förvaltningsdomstolen samt tjänsterna som överdomare vid en förvaltningsdomstol, tjänsten som överdomare vid marknadsdomstolen och tjänsten som överdomare vid försäkringsdomstolen,

3) respektive hovrätt när det gäller tjänsterna som lagman vid en tingsrätt,

4) den domstol där domartjänsten finns när det gäller andra domartjänster än de som avses i 1—3 punkten.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

5 §

Domstolsverkets uppgifter vid utnämning av domare

Domstolsverket sköter de praktiska åtgärder som hänför sig till ledigförklaringen av en domartjänst i enlighet med anvisningar från den domstol som beslutar om ledigförklaring av tjänsten i fråga.

Domstolsverket utarbetar ett sammandrag över sökandenas tjänstemeriter och över övriga meriter som beaktats och lämnar sammandraget till den domstol som har beslutat om ledigförklaring av tjänsten och den domstol där tjänsten är placerad samt till domarförslagsnämnden.

De åtgärder som avses i 1 och 2 mom. sköts dock av högsta domstolen när det gäller ledigförklaring av tjänsten som president eller en tjänst som ledamot **eller föredragande** vid högsta domstolen, och av högsta förvaltningsdomstolen när det gäller tjänsten som president eller en tjänst som ledamot **eller föredragande** vid högsta förvaltningsdomstolen.

6 §

Ny ledigförklaring av en tjänst, förlängning av ansökningstiden och återkallande av ledigförklaringen av en tjänst

Av giltiga skäl får en domartjänst förklaras ledig att sökas på nytt eller ansökningstiden för en domartjänst förlängas. De som tidigare har sökt tjänsten beaktas då utan en ny ansökan. En anmälan om ledigförklaring av en tjänst kan av giltiga skäl även återkallas.

Beslut om att en tjänst ska förklaras ledig att sökas på nytt, förlängning av ansökningstiden och återkallande av ledigförklaringen av en tjänst fattas av den domstol som har beslutat om ledigförklaring av tjänsten. De anknytande praktiska åtgärderna sköts av Domstolsverket, utom när det gäller tjänster vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen varvid åtgärderna sköts av respektive domstol.

9 §

Behandlingen av ärenden i domarförslagsnämnden

Innan domarförslagsnämnden gör en utnämningsframställning begär nämnden utlåtande om de sökande av den domstol som har fattat beslut om ledigförklaring av tjänsten. När det gäller tingsdomartjänster begär nämnden dock utlåtande om de sökande av respektive hovrätt och dessutom av den tingsrätt där tjänsten är ledigförklarad. När det gäller sökande till en tjänst som jordrättsingenjör ska nämnden dessutom begära utlåtande av Lantmäteriverket. Innan lagmannen vid Ålands tingsrätt utnämns ska nämnden begära utlåtande av Ålands landskapsregering.

Domarförslagsnämnden kan innan den gör en utnämningsframställning i fråga om arbetsdomstolens president eller arbetsdomstolsråd begära utlåtande om sökandena av de centralorganisationer och arbetsmarknadsverk som avses i 17 kap. 13 § samt av finansministeriet och Finlands Bank. Nämnden kan också inhämta andra utlåtanden och utredningar samt höra sökande och sakkunniga.

Innan en utnämningsframställning görs ska de sökande ges tillfälle att yttra sig med anledning av de utlåtanden och utredningar som skaffats under beredningen av utnämningsärendet.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

11 §

Innehållet i domstolens utlåtande

Domstolens utlåtande ska innehålla ett motiverat yttrande om vilken av de sökande som bör utnämnas.

Av domstolens utlåtande ska framgå domstolens motiverade uppfattning om de sökandes meriter och kompetens samt deras inbördes rangordning med hänsyn till den tjänst som ska tillsättas.

14 kap.

Tjänstgöring vid en annan domstol och förflyttning

4 §

Förflyttning av domare vid omstrukturering av domstolsväsendet

På förflyttning av domare vid omstrukturering av domstolsväsendet tillämpas vad som i 5 a §, 5 b § 2 mom. och 5 c § 1 mom. i statstjänstemannalagen föreskrivs om omstrukturering av funktioner inom statsförvaltningen.

Om den tjänst som ska förflyttas med stöd av 1 mom. efter omstruktureringen finns på ett annat ställe än inom domarens pendlingsregion, och domaren inte samtycker till förflyttning, ska en förflyttning av domaren till en annan domartjänst inom hans eller hennes pendlingsregion eftersträvas. Om det inte finns någon sådan tjänst, kan domaren med sitt samtycke förflyttas till en domartjänst eller annan tjänst utanför pendlingsregionen. Om det vid omstruktureringen i stället för domartjänsten inrättas en ny tjänst som inte är en domartjänst, har domaren dock rätt att i första hand bli utnämnd till en domartjänst.

En domare kan enbart förflyttas till en tjänst vars behörighetsvillkor domaren uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom eller henne. Vid förflyttning till en domartjänst iakttas förfarandet för utnämning av domare. Tjänsten ledigförklaras dock inte och domstolsutlåtandet om tillsättande av en domartjänst ges av högsta domstolen eller av högsta förvaltningsdomstolen beroende på vilken domstol omstruktureringen gäller.

Om en domare utan giltig orsak vägrar att ta emot en tjänst som anvisats honom eller henne, kan domaren entledigas. Ärendet behandlas av högsta förvaltningsdomstolen på ansökan av Domstolsverket. Ärendet ska behandlas som ett brådskande rättskipningsärende.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

17 kap.

Sakkunnigledamöter

22 §

Sakkunnigledamöters arvode

Till sakkunnigledamöter betalas av statens medel ett skäligt arvode och en skälig ersättning. Arvoden och ersättningarnas grunder och belopp fastställs av Domstolsverket.

18 kap.

Assessorer

1 §

Assessorstjänster

Vid hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen kan det i utbildningssyfte finnas tjänster som assessor för viss tid och som tillsätts för tre år. Av särskilda skäl kan utnämningen till tjänsten förlängas med högst två år.

En person som har tjänstgjort som assessor i två år får under återstoden av sin mandattid tjänstgöra även i andra domaruppgifter än assessorsuppgifter eller som föredragande vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen.

Vid utnämning av assessor iakttas vad som i 12 kap. föreskrivs om utnämning av domare till tjänsteförhållande för viss tid. Beslut om ledigförklaring och ny ledigförklaring av en assessorstjänst, beslut om förlängning av ansökningstiden för en assessorstjänst och beslut om återkallande av ledigförklaringen av en assessorstjänst fattas av domarutbildningsnämnden. Domstolsverket sköter de i 11 kap. 5 och 6 § avsedda praktiska åtgärderna i samband med ledigförklaringen av en tjänst samt utarbetar ett sammandrag och lämnar det till domarutbildningsnämnden.

5 §

Avbrott i utbildningsprogrammet

~~Chefsdomaren kan av grundad anledning bevilja en assessor tillstånd att avbryta utbildningsprogrammet. Ett avbrutet utbildningsprogram kan slutföras vid den domstol som programmet börjat genomföras vid.~~

Trots vad som föreskrivs om utnämning av en assessor, kan den domstol vid vilken tjänsten som assessor finns på ansökan av assessorn utnämna denne till tjänsten utan att tjänsteförhållandet ledigförklaras för en tid som motsvarar den mandattid som utifrån 1 mom. återstår.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

19 kap.

Övrig personal

5 §

Kanslichef och övrig personal

Vid en domstol kan det finnas en tjänst som kanslichef, förvaltningsdirektör eller förvaltningschef, eller någon annan motsvarande tjänst med uppgift att sköta domstolens administration. En domstol kan även ha annan personal i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande.

Behörighetsvillkor för kanslichef är lämplig högre högskoleexamen. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för annan personal kan meddelas i domstolens arbetsordning, om detta är befogat med tanke på skötseln av de uppgifter som hör till tjänsten i fråga.

Respektive domstol utnämner i denna paragraf avsedda tjänstemän och anställer personal i arbetsavtalsförhållande.

AVDELNING IV A

DOMSTOLSVERKET OCH NÄMNDERNA

19 a kap.

Domstolsverket

1 §

Domstolsverket

För skötseln av domstolarnas verksamhetsförutsättningar och för utvecklande, planering och stödjande av domstolarnas verksamhet finns Domstolsverket inom justitieministeriets förvaltningsområde. **Domstolsverket är ett självständigt ämbetsverk.**

2 §

Domstolsverkets uppgifter

Domstolsverket har till uppgift att se till att domstolarna kan utöva dömande makt på ett högklassigt sätt och att domstolarnas förvaltning är effektivt och ändamålsenligt organiserad.

Till Domstolsverkets uppgifter hör särskilt att

1) göra framställningar till justitieministeriet om anslag för domstolarnas omkostnader och i enlighet med den godkända budgeten besluta om fördelningen av anslag mellan domstolarna till den del som anslag inte har riktats direkt till en domstol,

Betänkande LaUB 13/2018 rd

- 2) sköta domstolarnas lokalhantering, till den del beslutanderätten i den frågan inte hör till justitieministeriets uppgifter,
- 3) sköta förvaltningen och utvecklandet av domstolarnas informationssystem,
- 4) i samarbete med den i 21 kap. avsedda domarutbildningsnämnden se till att det ordnas utbildning för domarna och domstolarnas övriga personal,
- 5) besluta om ärenden som hänför sig till inrättande, indragning och överföring av tjänster samt tjänsteregleringar vid domstolarna och sköta ärenden som gäller anställningsförhållandet för de anställda vid domstolarna till den del de inte hör till en domstol eller någon annan myndighet, (Ny)
- 6) stödja domstolarna i deras kommunikation,
- 7) följa resultaten av domstolarnas verksamhet samt göra upp rapporter och kalkyler över den,
- 8) i riksomfattande utvecklingsprojekt och andra projekt vara det ämbetsverk som företräder domstolsväsendet, om ärendet inte omfattas av en domstols, statsrådets eller någon annan myndighets behörighet,
- 9) delta i det allmänna utvecklandet av domstolsväsendets verksamhet,
- 10) främja, stödja och samordna utvecklingsprojekt som gäller domstolarna och deras verksamhet,
- 11) lägga fram initiativ för statsrådet om lagstiftning, åtgärder eller utveckling inom sitt ansvarsområde,
- 12) delta i det internationella samarbetet inom sitt ansvarsområde,
- 13) sköta tekniska och rutinmässiga centralförvaltningsuppgifter inom domstolsväsendet,
- 14) göra framställningar till justitieministeriet om anslag för domarförslagsnämndens och domarutbildningsnämndens omkostnader och besluta om fördelningen av anslag till nämnderna samt sköta övriga centralförvaltningsuppgifter som gäller nämnderna.

3 §

Domstolarnas ställning

Domstolsverket ska i sin verksamhet beakta domstolarnas oberoende samt de högsta domstolarnas uppgifter och ställning enligt grundlagen.

Bestämmelserna i 2 § begränsar inte domstolarnas behörighet enligt lag.

4 §

Hörande av de högsta domstolarna

Domstolsverket ska ge högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen tillfälle att yttra sig om budgetförslaget för de övriga domstolarna samt om budgetförslaget för Domstolsverket. De högsta domstolarnas ställningstaganden ska delges justitieministeriet.

Högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen ska ges tillfälle att yttra sig också om andra sådana ärenden som behandlas vid Domstolsverket och som kan ha stor principiell betydelse för domstolsväsendet.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

5 §

Ledning

Domstolsverket har en direktion och en överdirektör.

6 §

Direktion

Domstolsverkets högsta beslutande organ är direktionen.

Direktionen

- 1) beslutar om centrala mål, en strategi och principer för styrningen av Domstolsverkets verksamhet och ekonomi,
- 2) beslutar om de budgetförslag för domstolarna och Domstolsverket som ska lämnas till justitieministeriet,
- 3) beslutar om fördelningen av anslag mellan domstolarna i enlighet med den godkända statsbudgeten till den del som anslag inte har riktats direkt till en domstol,
- 4) fastställer de allmänna principerna för ordnande av tillsynen över domstolarnas och Domstolsverkets bokföring och medelsförvaltning,
- 5) godkänner avtal som har betydande konsekvenser för eller är principiellt viktiga för Domstolsverket och ger utlåtande i ärenden som är principiellt viktiga med avseende på verkets ansvarsområde,
- 6) beslutar i enlighet med statstjänstemannalagen om inrättande, indragning och överföring av andra domartjänster än domartjänsterna vid de högsta domstolarna, (Ny)
- 7) beslutar om en i 14 kap. 4 § 4 mom. avsedd ansökan om entledigande av en domare,
- 8) utnämner överdirektören, säger upp eller avslutar överdirektörens tjänsteförhållande och fattar andra viktiga beslut som gäller tjänsteförhållandet,
- 9) fastställer Domstolsverkets arbetsordning,
- 10) fattar övriga beslut av betydelse för Domstolsverkets verksamhet och uppgifter.

7 §

Tillsättning av direktion och direktionens sammansättning

Statsrådet tillsätter Domstolsverkets direktion för fem år i sänder utifrån den grupp av kandidater till ledamöter som nominerats i enlighet med 8 §.

I direktionen ingår en domare från högsta domstolen, en domare från högsta förvaltningsdomstolen och en hovrättsdomare, en tingsrättsdomare, en domare från förvaltningsdomstolarna och en domare från specialdomstolarna. I direktionens sammansättning ingår dessutom en ledamot som hör till domstolarnas övriga anställda och en ledamot som har sakkunskap i synnerhet i ledning av den offentliga förvaltningen. Varje ledamot har en personlig ersättare.

En av domarledamöterna ska vara chefsdomare vid en hovrätt eller en tingsrätt och en chefsdomare vid en förvaltningsdomstol eller en specialdomstol.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

En riksdagsledamot eller **en ledamot av Ålands lagting**, en medlem av statsrådet eller en ledamot av ~~ett landskapsfullmäktige, en landskapsstyrelse~~ **Ålands landskapsregering**, ett kommunfullmäktige eller en kommunstyrelse får inte ingå i Domstolsverkets direktion.

8 §

Nominering av kandidater till ledamöter i direktionen

Domstolsverkets direktion tillsätts efter det att

- 1) högsta domstolen inom sig har nominerat en kandidat till ledamot och ersättare,
- 2) högsta förvaltningsdomstolen inom sig har nominerat en kandidat till ledamot och ersättare,
- 3) chefsdomarna vid hovrätterna och tingsrätterna utifrån anmälningar har nominerat tingsrätternas och hovrätternas kandidater till ledamöter och ersättare och chefsdomarna vid förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna har nominerat förvaltningsdomstolarnas och specialdomstolarnas kandidater till ledamöter och ersättare; före nomineringarna ska de i denna punkt avsedda chefsdomarna samråda i fråga om nomineringarna och höra de arbetstagarorganisationer som företräder domare, och

- 4) chefsdomarna i ett förfarande enligt 3 punkten har nominerat en kandidat för domstolarnas övriga anställda till ledamot och en till ersättare efter att ha hört de arbetstagarorganisationer som företräder den personalen.

Justitieministeriet förklarar uppdragen som ledamot i direktionen lediga att sökas och begär de kandidatnomineringar som avses i 1 mom. Till uppdragen som ledamot och ersättare som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten ska det nomineras dubbelt så många kandidater som det antal ledamöter och ersättare som ska tillsättas.

Om en ledamot eller ersättare i direktionen inte längre tjänstgör i den tjänst eller uppgift som utgjorde grunden för nomineringen eller han eller hon har valts till en uppgift som avses i 7 § 4 mom., ska det i hans eller hennes ställe nomineras en ny ledamot eller ersättare för återstoden av direktionens mandattid. En ny ledamot ska dock inte nomineras på den grunden att en chefsdomare som avses i 1 mom. 3 punkten före utgången av mandattiden övergår till en annan domartjänst eller att någon annan i den punkten avsedd domare än en chefsdomare utnämns till en tjänst som chefsdomare.

9 §

Direktionens ordförande och vice ordförande

Direktionen utser inom sig en ordförande och enligt vad som bestäms i arbetsordningen en eller flera vice ordförande.

10 §

Direktionens beslutsfattande

Direktionen är beslutför när minst fyra ledamöter eller ersättare är närvarande.

Direktionens beslut blir den mening som majoriteten omfattar. Om rösterna faller lika, avgör ordförandens röst.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

Närmare bestämmelser om direktionens beslutsförfarande och om föredragningen i samband därmed får meddelas i Domstolsverkets arbetsordning.

11 §

Överdirektör

Domstolsverket leds av en överdirektör.

Överdirektören avgör ärenden som inte enligt lag eller enligt arbetsordningen ska avgöras av direktionen eller av någon annan tjänsteman.

Bestämmelser om överdirektörens rätt att överföra ärenden på andra tjänstemän för avgörande meddelas i arbetsordningen. Överdirektören kan förbehålla sig rätten att avgöra ett ärende som han eller hon överfört eller som annars ska avgöras av någon annan tjänsteman.

~~12 §~~

~~Behörighetsvillkor för överdirektören~~

~~Behörighetsvillkor för överdirektören är utöver vad som föreskrivs i 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994) annan högre högskoleexamen juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt.~~

12 §

Övrig personal

Vid Domstolsverket finns utöver överdirektörstjänsten annan personal enligt bestämmelserna i arbetsordningen. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för de tjänstemän som hör till den övriga personalen kan meddelas i domstolens arbetsordning, om detta är befogat med tanke på skötseln av de uppgifter som hör till tjänsten i fråga.

13 §

Arbetsordning

Närmare bestämmelser om Domstolsverkets verksamhet, organisation och personal samt om organiseringen av arbetet och behandlingen av ärenden vid verket meddelas i arbetsordningen.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

20 kap.

Domarförslagsnämnden

6 §

Personal

Domarförslagsnämnden har en sekreterare. Nämnden kan dessutom ha föredragande med uppdraget som bisyssla. Sekreteraren och föredragande med uppdraget som bisyssla har till uppgift att bereda och föredra nämndens utnämningsframställningar och utlåtanden. Dessutom sköter sekreteraren organiseringen av nämndens övriga verksamhet.

Sekreteraren och föredragande med uppdraget som bisyssla ska ha annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt samt god kännedom om domstolarnas verksamhet.

Domarförslagsnämnden utnämner sekreteraren och föredragandena med uppdraget som bisyssla för viss tid. Domstolsverket sköter organiseringen av nämndens övriga sekreterartjänster och kan avdela personal för skötseln av nämndens uppgifter. Bestämmelser om behörighetsvillkor för uppgifterna kan meddelas i nämndens arbetsordning.

21 kap.

Domarutbildningsnämnden

1 §

Uppgifter

Domarutbildningsnämnden har till uppgift att

1) i samarbete med Domstolsverket och domstolarna sköta planeringen av den utbildning som ordnas för domstolsledamöter, föredragande, beredare, tingsnotarier och övrig personal vid domstolarna,

2) sköta planeringen och anordnandet av de prov och prestationer som avses i 18 kap. 2 § och 6 § 1 mom.,

3) sköta ordnandet av ansökningsförfarandet för assessorstjänster samt det förberedande urvalet av assessorer,

4) sköta ordnandet av det centraliserade förfarandet för ansökan om praktikplatser enligt lagen om domstolspraktik samt urvalet och utnämningen av tingsnotarier,

5) ge hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen anvisningar om innehållet i den individuella studieplan för assessorer som avses i 18 kap. 4 § 2 mom.,

6) ge tingsrätterna, hovrätterna och förvaltningsdomstolarna anvisningar om innehållet i den praktikplan som avses i 12 § i lagen om domstolspraktik,

7) på begäran lämna utlåtande till Domstolsverket om de personer som ska väljas till ledarutbildning eller annan utbildning inom domstolsväsendet,

Betänkande LaUB 13/2018 rd

- 8) bevilja den i 18 kap. 6 § 2 mom. avsedda rätten att använda titeln domarutbildad,
- 9) bevilja den i 18 § i lagen om domstolspraktik avsedda titeln vicehäradshövding.

2 §

Tillsättning och sammansättning

Domarutbildningsnämnden tillsätts av statsrådet för fem år i sänder.

Domarutbildningsnämnden har en ordförande, en vice ordförande och åtta övriga ledamöter. Ordföranden, vice ordföranden och fyra ledamöter ska vara domare som innehar ordinarie tjänst. Övriga ledamöter är en åklagare, en advokat, en ledamot som företräder den juridiska forskningen och undervisningen samt en ledamot som företräder Domstolsverket. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Nämndens domarledamöter ska jämlikt företräda olika domstolar och minst en av domarledamöterna ska vara chefsdomare.

3 §

Nominering av ledamöter

Domarutbildningsnämnden tillsätts efter det att

- 1) domarförslagsnämnden utifrån anmälningar har nominerat ordförande, vice ordförande och övriga domarledamöter samt deras ersättare,
- 2) riksåklagaren har nominerat ledamot och ersättare att företräda åklagarna,
- 3) Finlands Advokatförbund bland sina medlemmar har nominerat ledamot och ersättare att företräda advokatkåren,
- 4) justitieministeriet har nominerat ledamot och ersättare att företräda den juridiska forskningen och undervisningen,
- 5) Domstolsverket har nominerat sin egen ledamot och ersättare.

Vad som i 20 kap. 3 § 1 och 3 mom. föreskrivs om nominering av ledamöter och ersättare i domarförslagsnämnden tillämpas även vid nominering av ledamöter och ersättare i domarutbildningsnämnden.

6 §

Personal

Domarutbildningsnämnden har en sekreterare. Nämnden kan dessutom ha föredragande med uppdraget som bisyssla. Sekreteraren och föredragande med uppdraget som bisyssla har till uppgift att bereda och föredra de ärenden som behandlas i nämnden. Dessutom sköter sekreteraren organiseringen av nämndens övriga verksamhet.

Sekreteraren och föredragande med uppdraget som bisyssla ska ha lämplig högre högskoleexamen och god kännedom om domstolarnas verksamhet eller om vuxenutbildning.

Domarutbildningsnämnden utnämner sekreteraren och föredragandena med uppdraget som bisyssla. Domstolsverket sköter organiseringen av nämndens övriga sekreterartjänster och kan av-

Betänkande LaUB 13/2018 rd

dela personal för skötseln av nämndens uppgifter. Bestämmelser om behörighetsvillkor för uppgifterna kan meddelas i nämndens arbetsordning.

AVDELNING V

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

23 kap.

Ändringssökande

8 §

Sökande av ändring i Domstolsverkets beslut

Omprövning av beslut som Domstolsverket fattat med stöd av 19 a kap får begäras på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen.

Domstolsverkets beslut med anledning av en begäran om omprövning får på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen överklagas genom besvär hos den förvaltningsdomstol som bestäms enligt verkets placeringsort. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20. Bestämmelserna i 18 kap. 5 § och 19 kap. 5 § träder dock i kraft redan den 20. Bestämmelserna 19 a kap. 2 § 2 mom. 5 punkten och 6 § 2 mom. 6 punkten träder i kraft först den 20.

2.

Lag

om ändring av lagen om domstolspraktik

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om domstolspraktik (674/2016) 4, 16 och 17 §, av dem 16 § sådan den lyder i lag 1005/2016, som följer:

Betänkande LaUB 13/2018 rd

4§

Ledigförklaring av praktikplatser

Domarutbildningsnämnden ledigförklarar praktikplatserna centraliserat en gång om året. Domstolsverket sköter i samband med ledigförklaringen av en tjänst de praktiska åtgärder som avses i 11 kap. 5 och 6 § i domstolslagen och utarbetar ett sammandrag över sökandenas meriter.

I ansökningsannonsen ska det nämnas om praktiken förutom vid en tingsrätt delvis kan utföras vid en hovrätt eller en förvaltningsdomstol.

Domarutbildningsnämnden beslutar vid behov om ny ledigförklaring av en tjänst som tingsnotarie samt om förlängning av ansökningstiden för och om återkallande av ledigförklaringen av en sådan tjänst.

16§

En tingsnotaries befogenheter enligt lagmannens förordnande

Lagmannen får förordna den som tjänstgjort som tingsnotarie i två månader att delta i behandlingen av enskilda mål som

1) ordförande, om det är fråga om ett tvistemål som gäller hyra av bostadslägenhet eller som gäller ett penningbelopp eller en egendom eller förmån vars värde är högst 20 000 euro,

2) ledamot i en sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 2 mom. och 11 § i rättegångsbalken,

3) ledamot i en sammansättning som avses i 2 kap. 3 § i rättegångsbalken,

4) ledamot i de fall som avses i 6 kap. 1 § i rättegångsbalken eller i 6 kap. 11 § i lagen om rättegång i brottmål,

5) ordförande i en sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 1 mom. i rättegångsbalken i brottmål, om det inte för något av de enskilda brott som avses i åtalet under de omständigheter som anges där föreskrivs annat straff än ordningsbot, böter eller fängelse i högst två år och svaranden inte har häktats, meddelats reseförbud eller avstängts från tjänsteutövning för något av de brott som avses i åtalet.

I den sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 2 mom. och 3 § i rättegångsbalken ska ordföranden och en av de andra ledamöterna vara tingsrättens lagman eller en tingsdomare.

En tingsnotarie får inte förordnas att ensam eller som ordförande för tingsrätten behandla mål eller ärenden som på grund av sin art eller sin omfattning ska anses vara svåra att avgöra.

17§

Avbrott i domstolspraktiken

Chefsdomaren kan av grundad anledning bevilja en tingsnotarie tillstånd att avbryta domstolspraktiken. En avbruten praktikperiod kan slutföras vid den domstol som den börjat genomföras vid.

För att en tingsnotarie ska kunna slutföra en praktikperiod som avbrutits enligt 1 mom. utnämner chefsdomaren, trots vad som föreskrivs om utnämning av tingsnotarie, tingsnotarien för en tid som motsvarar återstoden av den avbrutna praktikperioden.

Betänkande LaUB 13/2018 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 3 och 12 § i lagen om nämndemän vid tingsrätterna

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om nämndemän vid tingsrätterna (675/2016) 3 och 12 § som följer:

3 §

Fastställelse och ändring av antalet nämndemän

Domstolsverket fastställer antalet nämndemän vid tingsrätterna. Om flera kommuner ingår i tingsrättens domkrets, fastställer Domstolsverket antalet nämndemän som ska väljas från varje kommun, i första hand i proportion till antalet mantalsskrivna invånare i kommunen. Från varje kommun ska dock väljas minst en nämndeman.

Antalet nämndemän kan ändras på framställning av kommunfullmäktige eller tingsrätten, om invånarantalet i kommunerna inom domkretsen eller antalet mål och ärenden som ska behandlas i tingsrätten i den sammansättning som avses i 2 kap. 1 § i rättegångsbalken väsentligen har förändrats.

Om kommunindelningen eller den judiciella indelningen ändras, kan Domstolsverket ändra antalet nämndemän utan den framställning som avses i 2 mom. När antalet nämndemän ändras kan Domstolsverket samtidigt bestämma huruvida nytt val av nämndemän från kommunerna i fråga ska förrättas för återstoden av mandatperioden.

Innan antalet nämndemän fastställs eller ändras ska tingsrätten och kommunerna inom tingsrättens domkrets ges tillfälle att yttra sig i saken.

12 §

Nämndemäns arvode och kostnadsersättning

Till en nämndeman betalas av statliga medel

- 1) arvode,
- 2) ersättning för inkomstbortfall och för kostnader som på grund av uppdraget som nämndeman föranleds av avlönande av vikarie, anordnande av barnvård eller något motsvarande,

Betänkande LaUB 13/2018 rd

3) resekostnadsersättning och dagtraktamente.

Domstolsverket fastställer närmare grunder för och beloppet av det arvode, den ersättning och det dagtraktamente som en nämndeman erhåller.

En nämndeman som anser att han eller hon inte fått arvode eller ersättning enligt 1 och 2 mom. får begära omprövning hos lagmannen vid tingsrätten. Begär inte nämndemannen omprövning inom ett år efter utgången av det kalenderår då betalning borde ha skett går rätten till förmånerna förlorad. I ett beslut med anledning av begäran om omprövning får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996). I förvaltningsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om upphävande av 7 § i lagen om säkerhetskontroller vid domstolar

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 7 § i lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur den reform som gäller inrättande av Domstolsverket fungerar och vilka konsekvenser reformen har för domarutbildningen samt för domarutbildningsnämndens och domarförslagsnämndens ställning och uppgifter, och lämnar en rapport om saken före utgången av 2023.*
2. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur den reform som gäller inrättande av Domstolsverket fungerar och vilka konsekvenser reformen har särskilt med avseende på dom-*

Betänkande LaUB 13/2018 rd

stolarnas oberoende och rättssäkerheten, förhållandet och uppgiftsfördelningen mellan justitieministeriet och verket, hur ledningen av verket och direktionens sammansättning fungerar samt hur resurserna räcker till, och lämnar en rapport om detta till lagutskottet före utgången av 2025.

Helsingfors 16.1.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Ari Jalonen blå
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Pia Kauma saml
medlem Niilo Keränen cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veera Ruoho saml
medlem Ville Tavio saf
ersättare Matti Torvinen blå.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.